

Białystok, dnia 15.04.2021 r.

Sekretarz Miasta Bielsk Podlaski

**Stanowisko dot. procedury postępowania w zakresie rozpatrzenia zawiadomienia
o utracie prawa wybieralności radnego**

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) dalej jako: „u.s.g.”;
- ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1319);
- Uchwała Nr XVI/303/14 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta Bielsk Podlaski (t.j. z 26.02.2021 r.), dalej jako: „Statut”.

Stan faktyczny:

Sekretarz Miasta Bielsk Podlaski zwróciła się o zajęcie stanowiska dotyczącego trybu procedowania w związku z pismem Sołtysa _____ zam. Orła K _____, skierowanym do Rady Miasta Bielsk Podlaski, w którym informuje on, że radny miejski Tomasz Sulima mieszka na stałe razem ze swoją rodziną w miejscowości K _____ w gminie Orła, a mimo to jest radnym w Gminie Miejskiej Bielsk Podlaski.

Stanowisko rady prawnej:

Zgodnie z art. 383 §1 pkt 2 w zw. z art. 10 §1 pkt 3 lit. a w zw. z art. 11 §1 pkt 5 Kodeksu wyborczego, wygaśnięcie mandatu radnego następuje m.in. w przypadku: utraty prawa wybieralności lub nieposiadania go w dniu wyborów wobec faktu braku stałego zamieszkiwania na terenie gminy. Wygaśnięcie mandatu radnego z przyczyn, o których mowa w § 1 pkt 2 stwierdza rada, w drodze uchwały, w terminie miesiąca od dnia wystąpienia przyczyny wygaśnięcia mandatu. Termin ten ma charakter instrukcyjny, jego upływ nie pozbawia rady prawa do podjęcia rozstrzygnięcia (uchwała NSA (7) z 23.10.2000 r. sygn. akt II OPS 13/00).

W przypadku określonym w art. 383 § 1 pkt 2 przed podjęciem uchwały o wygaśnięciu mandatu należy umożliwić radnemu złożenie wyjaśnień. Wg komentatorów: *Radny powinien mieć możliwość złożenia wyjaśnień przed radą podejmującą uchwałę o wygaśnięciu mandatu, a więc osobiście na posiedzeniu rady lub co najmniej w formie pisemnej. Złożenie wyjaśnień jest prawem, a nie obowiązkiem radnego. Niezłożenie wyjaśnień nie stoi na przeszkodzie podjęciu uchwały o wygaśnięciu mandatu. Natomiast pozbawienie radnego możliwości złożenia wyjaśnień może być traktowane jako naruszenie prawa dające podstawę do wzruszenia takiej uchwały¹.*

Statut nie zawiera postanowień dotyczących ściśle procedury wygaszania mandatu radnego, należy więc w tym zakresie stosować ogólne postanowienia statutowe dotyczące procedury uchwałodawczej oraz uprawnień kontrolnych rady. Co do zasady czynności wyjaśniających nie prowadzi się bezpośrednio na sesji, a poprzez zlecenie ich wykonania powołanej ku temu komisji

¹ A. Kisielewicz, J. Zbieranek [w:] K. W. Czaplicki, B. Dauter, S. J. Jaworski, F. Rymarz, A. Kisielewicz, J. Zbieranek, *Kodeks wyborczy. Komentarz, wyd. II*, Warszawa 2018, art. 383.

radę. Wedle wiedzy opiniującego, żadna z aktualnie działających komisji Rady Miasta Bielsk Podlaski nie posiada kompetencji do prowadzenia ww. czynności. Uzasadnionym byłoby podjęcie inicjatywy uchwałodawczej w przedmiocie powierzenia zadania przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego Komisji Rewizyjnej na podstawie §32 ust. 3 pkt 5 Statutu [Do zadań Komisji Rewizyjnej należy m.in. wykonywanie innych zadań kontrolnych na zlecenie Rady w zakresie i formach wskazanych w uchwałach Rady]. Rada władna jest podjąć uchwałę w sprawie zlecenia Komisji Rewizyjnej Rady Miasta kontroli w zakresie legalności sprawowania mandatu przez konkretnego radnego, zaś Komisja Rewizyjna:

- do wezwania radnego do złożenia wyjaśnień;
- wystąpienia do innych instytucji o udzielenie informacji pozwalających na zweryfikowanie miejsca zamieszkania radnego.

Należy wskazać, iż po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, rada gminy może zarówno podjąć uchwałę w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu, jak też – w braku potwierdzenia się zarzutów dot. braku prawa wybieralności – zająć stanowisko w formie innej uchwały. W piśmiennictwie wskazuje się: *Kodeks wyborczy przewiduje jedynie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu. Nie wypowiada się natomiast co do sytuacji, w której odpowiedni organ uzna, że nie ma podstaw do podjęcia takiego rozstrzygnięcia. W praktyce rady podejmują uchwały o odmowie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu albo uchwały o odmowie podjęcia uchwały o stwierdzeniu wygaśnięcia mandatu. Pomimo braku podstaw prawnych do podejmowania takich uchwał w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego zaakceptowano taką możliwość, uznając wskazane uchwały jedynie za formę wyrażenia przez radę opinii co do istnienia przewidzianych prawem okoliczności powodujących wygaśnięcie mandatu (np. wyroki NSA: z 17.10.2006 r., II OSK 1395/05, LEX nr 860004; z 30.11.2007 r., II OSK 1644/07, LEX nr 426593; z 21.12.2007 r., II OSK 1593/07, LEX nr 357501). Naczelny Sąd Administracyjny zastrzegł przy okazji wypowiedzania się na ten temat, że podjęcie takiej uchwały i pozostawienie jej w obrocie prawnym nie stoi na przeszkodzie wydaniu przez wojewodę zarządzenia zastępczego o wygaśnięciu mandatu².*

W mojej opinii, zlecenie wykonania czynności wyjaśniających Komisji Rewizyjnej winno mieć miejsce na najbliższej sesji Rady poprzez podjęcie stosownej uchwały, wraz z określeniem terminu wykonania zadania przez Komisję. Po złożeniu wyjaśnień przez radnego oraz przeprowadzeniu innych czynności wyjaśniających (np. zapytania do Burmistrza Miasta Bielsk Podlaski, Wójta Gminy Orła), Komisja Rewizyjna winna niezwłocznie przygotować projekt uchwały celem przedstawienia go do rozpatrzenia Radzie Miasta.

R.pr. Zuzanna Ponarad